

Tür: Araştırma Makalesi

Kabul Tarihi: 12 Kasım 2025

Gönderim Tarihi: 17 Ekim 2025

Yayınlanma Tarihi: 31 Aralık 2025

Atıf Künyesi: Çağlayan, Muhammet Ali (2025), “Nutuk’ta Türk Milliyetçiliği ve Ulusal Birlik Fikri” **International Journal of Turkish Academic Studies (TURAS)**, C. 6, S. 2, s. 203-219.

“NUTUK’TA TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ VE ULUSAL BİRLİK FİKRİ”

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN¹

10.54566/turas.1805656

ÖZ

Mustafa Kemal Atatürk’ün 1927 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası’nın İkinci Kurultayı’nda altı gün boyunca okuduğu Nutuk, yalnızca bir tarih anlatısı değil, aynı zamanda genç Cumhuriyet’in ideolojik temellerini açıklayan siyasal bir metindir. Nutuk’ta yer alan düşünceler, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinin aşamalarını ortaya koyarken aynı zamanda milli kimlik, ulusal birlik, bağımsızlık ve çağdaşlaşma idealleri etrafında

¹Yüksek Lisans Mezunu, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, cglyn7171@hotmail.com, ORCID 0000-0001-7566-7115

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

şekillenmiştir. Bu çalışma, Nutuk'un özellikle Türk milliyetçiliği ve ulusal birlik kavramları üzerinden incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmada öncelikle, milliyetçilik kavramının tarihsel bağlamı ve Osmanlı'nın son döneminde ortaya çıkan farklı milliyetçilik akımları ele alınmıştır. Bu bağlamda Atatürk'ün milliyetçilik anlayışının, ırk ya da etnik kökene dayalı bir yaklaşım yerine, ortak tarih, kültür, dil ve bağımsızlık bilinci etrafında birleşen bir siyasi milliyetçilik olduğu vurgulanmıştır. Nutuk'ta sıkça dile getirilen "millet iradesi", "milli egemenlik" ve "ulusal bağımsızlık" kavramları, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışının temel taşlarını oluşturur.

Çalışmada, Nutuk'ta ulusal birlik fikrinin nasıl işlendiği üzerinde durulmaya gayret gösterilmiştir. Atatürk, özellikle işgal yıllarında yaşanan dağınıklığa, farklı cemiyetlerin ve çıkar gruplarının varlığına dikkat çekerek, parçalanmış yapının milli mücadeleyi zayıflattığını belirtir. Bu noktada milletin bağımsızlığı için tek çarenin ulusal birliği sağlamak olduğu vurgulanır. Nutuk'ta sıklıkla yinelenen "birlik" ve "beraberlik" kavramları, Cumhuriyet'in kuruluşunda temel değerler olarak sunulmuştur. Çalışmada ayrıca, Atatürk'ün milliyetçilik ve ulusal birlik anlayışının, Batı'daki klasik milliyetçilik kuramlarıyla benzerlikleri ve farklılıkları incelenmiştir. Atatürk milliyetçiliği, etnik farklılıkları dışlamayan, ancak devletin bağımsızlığı ve milletin bütünlüğünü önceleyen bir model olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, Cumhuriyet'in ilerleyen yıllarında da Türk siyasal hayatının temel ideolojik yönelimlerinden biri olmuştur. Sonuç olarak, Nutuk'ta ortaya konulan Türk milliyetçiliği, bağımsızlık ve egemenlik ilkesine dayanan, kültürel ve siyasi temelleri güçlü bir anlayış olarak öne çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nutuk, Atatürk, Türk Milliyetçiliği, Ulusal Birlik, Milli Egemenlik.

"TURKISH NATIONALISM AND THE IDEA OF NATIONAL UNITY IN THE SPEECH"

ABSTRACT

Mustafa Kemal Atatürk's Nutuk, delivered over six days at the Second Congress of the Republican People's Party in 1927, is not merely a historical narrative but also a political text that explains the ideological foundations of the young Republic. The ideas presented in the Nutuk outline the stages of the Turkish nation's struggle for independence, while also taking shape around the ideals of national identity, national unity, independence, and modernization. This article aims to examine the Nutuk, particularly through the concepts of Turkish nationalism and national unity. The study first examines the historical context

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

of the concept of nationalism and the different nationalist movements that emerged in the late Ottoman period. In this context, it is emphasized that Atatürk's understanding of nationalism was a political nationalism based on a shared history, culture, language, and consciousness of independence, rather than an approach based on race or ethnic origin.

The concepts of “national will,” “national sovereignty,” and “national independence,” frequently mentioned in the Nutuk, form the cornerstones of Atatürk's understanding of nationalism. The second part of the article focuses on how the idea of national unity is addressed in the Nutuk. Atatürk points out that the fragmented structure weakened the national struggle, drawing attention to the disarray experienced during the years of occupation and the existence of different communities and interest groups. At this point, it is emphasized that the only solution for the nation's independence is to ensure national unity. The concepts of “unity” and “togetherness,” frequently repeated in the Nutuk, were presented as fundamental values in the founding of the Republic. The study also examines the similarities and differences between Atatürk's understanding of nationalism and national unity and classical nationalism theories in the West.

Keywords: Speech, Atatürk, Turkish Nationalism, National Unity, National Sovereignty.

GİRİŞ

Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi, yalnızca askerî zaferlerle değil, aynı zamanda fikir ve ülkü birliği etrafında şekillenmiş ideolojik bir zeminle başarıya ulaşmıştır. “Atatürk, ulusun kurtuluş savaşında yalnız silahla değil, fikirle de mücadele edilmesi gerektiğine inanırdı. Ona göre asıl zafer, milletin kendi benliğini, birliğini ve bağımsız yaşama azmini idrak etmesiydi.” (İnan, 2019: 112) Mustafa Kemal Atatürk'ün 1927 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın İkinci Büyük Kurultayı'nda altı gün boyunca okuduğu Nutuk, bu zemini bütün açıklığıyla ortaya koyan bir belgedir. Nutuk, 19 Mayıs 1919'da Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla başlayan Milli Mücadele sürecini, Cumhuriyet'in ilanına ve Lozan Antlaşması'nın sonuçlarına kadar kronolojik ve sistematik biçimde ele alır. “Milliyetçilik, bir halkın kendi varlığını tanıması, kültürünü koruma ve geliştirme iradesidir.” (Ülken, 2019: 451) Ancak Nutuk, yalnızca bir tarih anlatısı ya da hatırat değildir; aynı zamanda Cumhuriyet'in kurucu ideolojisini, siyasal meşruiyetini ve milli kimliğini temellendiren bir manifesto niteliği taşır.

Atatürk'ün Nutuk'taki en önemli vurgularından biri, Türk milliyetçiliği anlayışıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde, imparatorluğun çok uluslu yapısı farklı milliyetçilik hareketleriyle sarsılmış, Balkanlar'dan Arap coğrafyasına kadar geniş bir

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

bölgede etnik kimliklere dayalı ayrışmalar yaşanmıştır. “Osmanlı’nın çok renkli mozaikçi artık bir arada tutulamıyordu. Atatürk, bu dağılmış yapının yerine bir ulus bilinci, bir ortak kader duygusu kurdu.” (Karaosmanoğlu, 1963: 145) Bu dağılma süreci, Türk unsurunu kendi milli kimliği etrafında yeniden örgütlenmeye zorlamıştır. Ancak Atatürk’ün milliyetçiliği, 19. yüzyıldaki dar, etnik temelli milliyetçiliklerden farklıdır. Onun anlayışı; ortak tarih, dil, kültür, bağımsızlık bilinci ve milli egemenlik etrafında birleşen siyasi bir milliyetçiliktir. “İmparatorluk çok milletli yapısını kaybederken, Anadolu’da yeni bir millî ruh doğuyordu. Bu ruh, yüzyıllarca başka milletlerin gölgesinde yaşamış Türk unsurunun kendi varlığını fark etmesiyle güç kazandı.” (Aydemir, 2020: 230) Nutuk’ta sıkça tekrar edilen “milletin azim ve kararı” vurgusu, bu yaklaşımın en açık ifadesidir. Diğer yandan Nutuk, yalnızca milliyetçiliğin değil, aynı zamanda ulusal birlik fikrinin de ideolojik temelini oluşturur. Atatürk, Milli Mücadele yıllarında yaşanan dağınıklığı, çıkar çatışmalarını, farklı cemiyetlerin yönelimlerini ve İstanbul hükümetinin teslimiyetçi politikalarını örneklerle aktarır. Bu dağınıklığın milletin kurtuluşunu imkânsız hale getirdiğini vurgular. “XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren imparatorluğu sarsan milliyetçilik akımları, Türk unsurunun kendi milliyet fikrini kuvvetlendirmesine yol açtı. Mustafa Kemal’in düşünce sistemi, bu tarihî gelişmenin en olgun ifadesidir.” (Bayur, 1991: 233) Ona göre, işgalci güçlere ve içerideki işbirlikçilere karşı verilecek mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için tek yol, milletin topyekûn birlik ve beraberlik içinde hareket etmesidir. Dolayısıyla Nutuk’ta, bağımsızlık savaşının başarı koşulu olarak ulusal birlik fikri, sürekli olarak altı çizilen bir ilke haline gelmiştir.

Bu bağlamda Nutuk, yalnızca geçmişin muhasebesini yapmakla kalmaz; aynı zamanda Cumhuriyet’in geleceğine ışık tutar. Atatürk, Türk milletine hitaben yaptığı konuşmasında, yaşanan tarihi olayları bir “ders” ve “ibret” vesilesi olarak sunar. Bu derslerin en büyüğü, milletin kendi iradesine güvenmesi ve hiçbir dış güce veya padişah otoritesine boyun eğmemesidir. “Türk milleti, kendi istiklâline ve hâkimiyetine sahip olmak isterse, bu iradeyi kendi içinden çıkarmalıdır.” (Akçura, 2020: 84) Nutuk’ta Atatürk’ün dile getirdiği “milletin istiklâlini, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır” düşüncesinin erken bir fikrî habercisidir. Akçura, millî iradeyi Osmanlı siyasetinde ilk kez ideolojik bir ilke hâline getirir. “Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir” ifadesi, hem milliyetçilik anlayışının hem de ulusal birlik fikrinin merkezinde yer alır. Bu çalışmanın önemi, Nutuk’un bu yönünü derinlemesine ele almakta yatar. Bugüne kadar Nutuk, çoğunlukla tarihsel bir kaynak olarak incelenmiş; fakat onun siyasal düşünce ve ideoloji boyutu ikinci planda kalmıştır. Oysa Atatürk’ün milliyetçilik anlayışının özü ile ulusal birlik fikri arasındaki sıkı ilişki, Cumhuriyet’in kuruluş felsefesini anlamak açısından hayati önemdedir.

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

Bu çalışma, Nutuk'u yalnızca tarihsel bir metin değil, aynı zamanda bir düşünce eseri olarak ele almış ve Atatürk'ün milliyetçilik ile ulusal birlik vurgularını bütünlüklü bir perspektifle incelemeyi amaçlamıştır. Atatürk'ün Nutuk'taki en belirgin vurgularından biri, Türk milliyetçiliği anlayışıdır. "Nutuk, millî kimliğin tarihî bir muhasebesidir. Atatürk, Türk milletini yeniden tanımlarken onu modern bir yurttaşlık bilinciyle bütünleştirir." (Ortaylı, 2020: 192) Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde art arda yaşanan toprak kayıpları ve farklı etnik unsurların bağımsızlık mücadeleleri, imparatorluğu çok uluslu yapısıyla ayakta tutma fikrini imkânsız hale getirmiştir. İttihat ve Terakki'nin milliyetçi yönelimi, Osmanlıcılık ve İslamcılık düşüncelerinin çöküşü, Türk unsurunu kendi kimliği etrafında toparlanmaya zorlamıştır. "Ey Türk, titre ve kendine dön! Senin özün, senin yüceliğin kendi damarlarında dolaşan kandadır." (Yurdakul, 1914: 147) Bu güçlü milliyetçi çağrı, Balkan Savaşları sonrasında Osmanlıcılığın yıkıldığı, millî kimlik arayışının yükseldiği dönemin ruhunu yansıtır. Yurdakul'un dili, İttihat ve Terakki'nin halk tabanındaki milliyetçi söylemiyle paraleldir. Ancak Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, dar etnik ya da ırk temelli bir çizgiye indirgenemeyecek derecede geniş ve kapsayıcıdır. Onun milliyetçiliği, ortak tarih bilinci, kültürel değerler, bağımsızlık ülküsü ve milli egemenlik üzerine kurulmuştur. "Kemalist milliyetçilik, etnik kökeni değil, ortak kader ve kültür birliğini esas alır. Bu nedenle ırkçı değil, yurttaşlık temellidir." (Parla, 2000: 137) Nutuk'ta sık sık tekrar edilen "milletin azim ve kararı" ifadesi, Atatürk'ün milliyetçiliğini hem demokratik hem de siyasal bir bütünleşme projesi olarak ortaya koyar.

Nutuk'un ikinci temel boyutu ise ulusal birlik fikridir. Atatürk, özellikle işgal yıllarında milletin parçalanmışlığını, çeşitli cemiyetlerin birbirinden farklı hedeflerini, İstanbul hükümetinin teslimiyetçi tavrını ve işgal güçleriyle iş birliği yapan kesimleri örneklerle anlatır. "Nutuk, yalnızca tarihî olayları anlatan bir metin değil, aynı zamanda bir milletin dağınıklıktan kurtulup bütünleşme sürecini anlatan bir eserdir." (Aktaş, 1989: 24) Bu tablo, bağımsızlık mücadelesinin önündeki en büyük engelin dış düşmandan ziyade içerideki dağınıklık olduğunu ortaya koyar. Atatürk, bu nedenle kurtuluşun ancak milletin topyekûn birliği ve dayanışmasıyla mümkün olabileceğini ifade eder. Bu yaklaşım, Nutuk'un satır aralarında sürekli tekrarlanan "birlik", "beraberlik" ve "millet iradesi" kavramlarıyla güçlendirilmiştir.

Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi, yalnızca askerî zaferlerle değil, aynı zamanda fikir ve bilinç düzeyinde bir örgütlenmeyle başarıya ulaşmıştır. "Atatürk derdi ki: 'Bizim mücadelemiz yalnız toprağı değil, zihniyeti de kurtarmak içindir.'" (Atay, 2023: 37) Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yaşanan toprak kayıpları, farklı etnik unsurların

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

bağımsızlık girişimleri ve devletin merkezi otoritesinin zayıflaması, Türk unsurunun kendi kimliğini ve bağımsızlığını koruma ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, Kurtuluş Savaşı öncesi dönemde ortaya çıkan milliyetçilik ve ulusal bilinç, Atatürk'ün liderliğinde örgütlü bir harekete dönüşmüştür.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1927 yılında okuduğu Nutuk, yalnızca Milli Mücadele'nin kronolojik bir anlatısı değil, aynı zamanda Cumhuriyet'in ideolojik temelini açıklayan bir manifesto niteliği taşır. Nutuk, 19 Mayıs 1919'dan başlayıp Cumhuriyet'in ilanına ve Lozan Antlaşması'na kadar olan süreci detaylı biçimde ele alır. Atatürk, bu metin aracılığıyla hem tarihsel olayları belgelemeyi hem de milletin bağımsızlık ve birlik anlayışını sistematik olarak ortaya koymayı amaçlamıştır. "Nutuk, yalnızca bir hatırat ya da tarih kitabı değildir; Cumhuriyet'in kuruluş ideolojisini sistemleştiren bir metindir." (Enginün, 2006: 45) Nutuk, geçmişin muhasebesi olmanın ötesinde, genç Cumhuriyet'in ideolojik çerçevesini ve değerlerini sonraki kuşaklara aktaran bir rehber işlevi görür. Nutuk'ta öne çıkan temel kavramlardan biri Türk milliyetçiliğidir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, etnik veya ırksal temellere dayanmayan, ortak tarih, kültür, dil ve bağımsızlık bilinci üzerine inşa edilmiş siyasi ve kültürel bir milliyetçiliktir.

Nutuk'ta sıkça tekrarlanan "milletin azim ve kararı" vurgusu, bu anlayışın demokratik ve kapsayıcı yönünü ortaya koyar. Atatürk'ün milliyetçiliği, yalnızca bir kimlik sorunu değil, aynı zamanda devletin ve milletin bekasını sağlayan bir siyasi stratejidir. Nutuk'un ikinci temel boyutu, ulusal birlik fikridir. Atatürk, işgal yıllarında milletin parçalanmışlığını, farklı cemiyetlerin çatışan çıkarlarını ve teslimiyetçi politikaları örneklerle aktarır. "Atatürk'e göre millî egemenlik, milletin azim ve kararından ayrı düşünülemez; bu iki kavram Nutuk'un bütününde birbirini tamamlar." (Ertan, 1999: 12) Bu durum, bağımsızlık mücadelesinin önündeki en büyük engelin içerideki dağınıklık olduğunu gösterir. Ona göre kurtuluş, yalnızca milletin topyekûn birliği ve dayanışmasıyla mümkündür. Nutuk, bu nedenle ulusal birlik ve beraberlik kavramlarını sürekli olarak vurgular ve bunları milliyetçilik anlayışıyla iç içe sunar.

Atatürk'ün milliyetçilik ve ulusal birlik anlayışı, entelektüel birikimi ve dönemin düşünsel etkileriyle şekillenmiştir. "Atatürk'ün liderliği, yalnızca sahadaki stratejiyle değil, zihnindeki fikir dünyasıyla da şekillendi; milliyetçilik anlayışı bu entelektüel birikim üzerine oturuyordu." (Atay, 2025: 125) Namık Kemal, Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul gibi düşünürlerin eserleri, Atatürk'ün gençlik yıllarında milliyetçilik bilincinin oluşmasına katkı sağlamıştır. Ancak Atatürk, bu fikirleri kendi çağının koşulları ve Türkiye'nin özgün ihtiyaçlarıyla harmanlayarak özgün ve pragmatik bir milliyetçilik

modeli geliştirmiştir. Bu model, Türk milletini ortak bir siyasi ve kültürel kimlik etrafında birleştirmeyi hedeflemiştir.

Nutuk'ta Türk Milliyetçiliği: Tarihsel Bağlam ve Ulusal Birlik Perspektifi

19. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti, çok uluslu yapısı nedeniyle farklı etnik ve dini grupların milliyetçilik hareketleriyle karşılaşmıştır. Balkanlar'da, Arnavut, Bulgar, Sırp ve Yunan ulusal hareketleri; Arap coğrafyasında Arap milliyetçiliği; Ermeni ve Kürt topluluklarında özerklik ve bağımsızlık talepleri ortaya çıkmıştır. "XIX. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısı, farklı toplulukların kendi kimliklerini aramasına yol açtı; Balkanlar'da Sırp, Bulgar, Yunan ve Arnavut milliyetçilik hareketleri baş gösterdi." (Karaosmanoğlu, 1991: 102) Bu durum, Osmanlıcılık ve İslamcılık fikirlerinin çöküşüne yol açmış, imparatorluğun siyasi birliğinin devamını zorlaştırmıştır. Atatürk, Ziya Gökalp ve Namık Kemal gibi düşünürlerin etkisiyle millet kavramını etnik temelin ötesinde, siyasi ve kültürel bir birlik olarak görmüştür. Ona göre millet; ortak tarih, dil, kültür ve bağımsızlık bilinci etrafında birleşmiş, kendi kaderini tayin eden bir topluluktur. Nutuk'ta sıkça tekrar edilen "milletin azim ve kararı" ifadesi, milliyetçiliğin demokratik ve halk temelli yönünü ortaya koyar. Atatürk'ün milliyetçiliği, ırkçı ve dar milliyetçilik anlayışlarını reddeder; bunun yerine katılımcı ve kapsayıcı bir milliyetçilik modeli öne çıkar. "Namık Kemal'in 'millet' anlayışı, etnik temelden ziyade, ortak tarih, dil, kültür ve bağımsızlık bilinci etrafında şekillenen bir siyasi ve kültürel birliktir. Bu anlayış, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışının temel taşlarını oluşturmuştur." (Türkeş, 1999: 82) Mustafa Kemal Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, hem Osmanlı son döneminin siyasi krizlerinden hem de Tanzimat ve Meşrutiyet döneminde gelişen modern düşüncelerden etkilenmiştir.

Atatürk, milliyetçiliği etnik temellere dayandırmamış, ortak tarih, kültür, dil, devlet bilinci ve bağımsızlık iradesi çevresinde örgütlenmiş bir anlayış geliştirmiştir. "Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, din ve ırk birliğine dayanmayan, bilim esaslı, çağdaş uygarlıkların çizgisini hedef alan bir kavram olarak karşımıza çıkar. Bu anlayış, Türk milletinin bir arada yaşama iradesi ve ortak değerler etrafında birleşmesini hedefler." (Kantar, 2019: 2144) Atatürk'ün milliyetçiliği, ırkçı veya dar etnik milliyetçilik anlayışlarını reddeder; bunun yerine birleştirici ve kapsayıcı bir ulusal kimlik öne çıkar. 1908'deki II. Meşrutiyet, Osmanlı'da milliyetçilik tartışmalarını artırmış, farklı etnik gruplar arasında özerklik ve bağımsızlık taleplerini görünür kılmıştır.

I. Dünya Savaşı, Osmanlı'nın sonunu hazırlamış ve 1919'da başlayan işgaller, Türk ulusunun kendi bağımsızlık mücadelesini örgütlemesine zemin hazırlamıştır. Atatürk, bu

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

koşullar altında milliyetçilik anlayışını, bağımsızlık mücadelesinin ideolojik ve siyasi temeli olarak formüle etmiştir. “I. Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti’nin sonunu hazırlamış ve 1919’da başlayan işgaller, Türk milletinin kendi bağımsızlık mücadelesini örgütlemesine zemin hazırlamıştır. Mustafa Kemal, bu koşullar altında milliyetçilik anlayışını bağımsızlık mücadelesinin ideolojik ve siyasi temeli olarak formüle etmiştir.” (İnalcık, 2022: 12) Bu anlayış, ulus-devlet modelinin Türkiye’ye özgü versiyonu olarak şekillenmiştir. Nutuk, bu tarihsel bağlamın ve milliyetçilik anlayışının doğrudan bir yansımasıdır. Atatürk, Nutuk’ta yalnızca savaşın kronolojisini anlatmakla kalmaz; aynı zamanda Türk milletinin siyasi ve kültürel bir bütünlük içinde hareket etmesi gerektiğini vurgular. Milliyetçilik, Nutuk’ta hem ulusal bağımsızlığın gerekçesi hem de ulusal birliğin sağlanmasının yolu olarak sunulur. Nutuk’un anlatısı, Türk milletinin parçalanmışlık ve işgal tehlikeleri karşısında birleşme zorunluluğunu ortaya koyar ve milliyetçilik ile ulusal birliği birbirine bağlar. “Atatürk, farklı etnik grupları bağımsızlık davası etrafında birleştirerek, ulusal kimlik ve birliği pekiştirmeyi başarmıştır.” (Mango, 2019: 128) Nutuk, 19 Mayıs 1919’dan Cumhuriyet’in ilanına kadar olan süreci detaylı biçimde belgeler. Salt tarihi olayları anlatmakla kalmaz; aynı zamanda ideolojik bir rehber, Cumhuriyet’in kurucu manifestosu işlevi görür. Nutuk’ta milliyetçilik, yalnızca kimlik sorunu değil, bağımsızlık mücadelesinin siyasi ve toplumsal dayanağı olarak sunulur. Türk milletinin birliği ve bağımsızlık iradesi, dış müdahalelere karşı en büyük direnç kaynağıdır.

Atatürk, milliyetçiliği “milli egemenlik” ve “millet iradesi” ile sürekli ilişkilendirir; bu, onun milliyetçiliğinin demokratik bir tabana dayandığını gösterir. “Milliyetçilik, milletin kaderi üzerinde söz sahibi olması demektir. Kendi iradesini gerçekleştiremeyen bir millet, başka bir iradenin esiri olur.” (Güngör, 2010: 68) Nutuk’ta milliyetçilik, birleştirici bir araç olarak, farklı etnik grupları ve toplumsal katmanları Türk milleti çatısı altında toplamayı hedefler. Nutuk, milliyetçilik anlayışını Cumhuriyet’in ideolojik temeli olarak sunar.

Atatürk, bağımsızlık ve egemenliğin korunabilmesi için milletin kendi iradesine sahip çıkmasını şart koşar. “Türk milletinin bağımsızlığı, yalnızca askerî zaferlerle değil, milletin kendi iradesine sahip çıkmasıyla korunabilir. Atatürk, bu anlayışı Nutuk’ta sıkça vurgulamıştır.” (İnalcık, 2022: 38) Bu anlayış, salt Kurtuluş Savaşı’nda değil, Cumhuriyet’in ilanı ve modern devlet kurumlarının oluşturulmasında da temel dayanak olmuştur. Nutuk, Atatürk tarafından 1927 yılında okunan ve Cumhuriyet’in kuruluş sürecini, Kurtuluş Savaşı’nı ve milli mücadelenin aşamalarını ayrıntılı biçimde belgeleyen altı günlük bir hitabet ve yazılı metindir.

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

Nutuk, sadece tarihî bir anlatı değil; aynı zamanda Türk milliyetçiliğinin ideolojik temellerini ortaya koyan, kurucu bir manifesto niteliği taşır. “Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.” (Atatürk, 2019: 123) Bu ifade, Atatürk’ün milliyetçiliğini “milletin kendi kaderine sahip çıkması” üzerine kurduğunu gösterir. Nutuk burada bir tarih anlatısı değil, millet egemenliğinin ideolojik bildirisi hâline gelir. Metin, genç Cumhuriyet’in millî kimliğinin, ulusal egemenliğin ve bağımsızlığın temellendiği fikirlerin sistematik olarak sunulduğu bir kaynaktır. Nutuk’ta milliyetçilik, yalnızca bir etnik kimlik meselesi olarak değil, aynı zamanda devletin ve milletin varlığını koruyan bir siyasi araç olarak işlenir. Atatürk, milliyetçiliği “milletin kendi iradesi” ve “milli egemenlik” kavramlarıyla sürekli ilişkilendirir. Bu, onun milliyetçiliğini demokratik ve halk temelli bir anlayış olarak ortaya koyar. Nutuk’ta sık sık vurgulanan milliyetçilik unsurları şunlardır; Ortak Tarih ve Kültür, Milletin geçmişten gelen ortak değerleri ve kültürel birikimi, birlik için temel oluşturmuştur.

Dil ve Eğitimde, Türkçenin milli bilinç ve eğitimdeki önemi, milli kimliğin korunmasında merkezi rol oynar. Bağımsızlık egemenlik ve milliyetçilik ise, milletin kendi kaderini tayin etme iradesi ve devletin bağımsızlığı ile doğrudan ilişkilidir. “Bir milletin kültürü, diliyle yaşar. Dilin yozlaşması, milli kimliğin çözülmesi demektir.” (Kaplan, 2016: 144) Kaplan, dilin milli kimliğin sürekliliği açısından taşıdığı hayati önemi vurgular. Bu düşünce, Türk milliyetçiliğinin kültürel yönünü temsil eder. Nutuk, Kurtuluş Savaşı’nı yalnızca askerî bir mücadele olarak değil, aynı zamanda milli irade ve bilinç mücadelesi olarak sunar. “Milletin azim ve kararı, vatanın kurtuluşunu sağlayan en büyük kuvvettir. Bu karar ve azim olmasa idi, hiçbir kahramanlık, hiçbir askerî başarı netice veremezdi.” (Atatürk, 2019: 146) Atatürk, savaşın başarısında Türk milletinin birliği ve milliyetçi bilinçle hareket etmesini ön plana çıkarır. Nutuk’ta, milliyetçiliğin savaşın hem motivasyon kaynağı hem de stratejik dayanağı olduğu vurgulanır. Nutuk’ta milliyetçilik ve ulusal birlik birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Milliyetçilik, ulusal birliği sağlamak için bir ideolojik çerçeve sunar; ulusal birlik ise milliyetçiliğin uygulanabilirliğini garantiler. Atatürk’ün metninde sürekli yinelenen “birlik ve beraberlik” vurgusu, milliyetçiliğin yalnızca bir kavram değil, pratik bir zorunluluk olduğunu gösterir.

Atatürk’ün milliyetçiliği, salt geçmişe bağlı bir kimlik anlayışı değildir; aynı zamanda çağdaşlaşma ve modernleşme hedefiyle birleşir. Nutuk’ta, milletin kültürel ve siyasi kimliği, modern devlet yapısına uygun biçimde yeniden örgütlenmelidir. “Bu savaşın esas gayesi, Türk milletinin bağımsızlığını temin etmek olduğu kadar, milletin kendi iradesi ve kültür birliği etrafında örgütlenmesini sağlamaktır.” (Atatürk, 2019: 302) Bu bağlamda,

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

milliyetçilik hem milli bilinci güçlendiren hem de Cumhuriyet'in reformlarını destekleyen bir unsur olarak işlev görür. Nutuk, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışını sonraki kuşaklara aktaran bir kaynak olarak işlev görür. Milliyetçilik anlayışı, Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim, kültür ve devlet politikalarında kurucu değer olarak yer almıştır. "Nutuk, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışını sonraki kuşaklara taşır ve bu anlayış Cumhuriyet'in kültür ve eğitim politikasına temel oluşturur." (Güntekin, 2014: 58) Günümüz Türkiye'sinde de Nutuk'taki milliyetçilik anlayışının etkisi, siyasi söylem ve toplumsal bilinç üzerinde hissedilir. Nutuk'ta Türk milliyetçiliği, bağımsızlık, egemenlik, ulusal bilinç ve kültürel değerler ekseninde şekillenmiştir.

Atatürk'ün milliyetçiliği, kapsayıcı, demokratik ve birleştirici bir nitelik taşır. Nutuk, yalnızca tarihsel bir belge değil, aynı zamanda Cumhuriyet'in ideolojik temellerini ortaya koyan bir düşünce metni olarak değerlendirilir. "Nutuk, yalnızca bir tarihsel belge değil, aynı zamanda Cumhuriyet'in ideolojik temellerini ortaya koyan bir düşünce metni olarak değerlendirilmelidir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, halkın katılımını ve ulusal birliği vurgulayan demokratik bir anlayışa sahiptir." (Uzun, 2005: 130) Atatürk'ün ulusal birlik anlayışı, milletin topyekûn birliği ve dayanışması üzerine kuruludur. Ulusal birliğin yokluğu, Nutuk'ta sıkça vurgulanan bir tehlike olarak gösterilir; iç bölünmelerin ve çıkar çatışmalarının bağımsızlık mücadelesini zayıflattığı anlatılır. Nutuk'ta İstanbul hükümetinin teslimiyetçi tavrı, işgal güçleriyle iş birliği yapan cemiyetler ve dağıntı siyasi yapılar örneklenir. Bu tablo, Atatürk'ün ulusal birlik vurgusunu güçlendirir: "Milletin kendi kaderini tayin etmesi" ancak birliğin sağlanmasıyla mümkündür. Nutuk'ta milliyetçilik ve ulusal birlik iç içedir; milliyetçilik, ulusal birliğin gerekçesini; birlik ise milliyetçiliğin uygulanabilirliğini sağlar.

Atatürk, bu ilişkiyi sürekli olarak "egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir" söylemiyle pekiştirir. Atatürk'ün düşünce dünyasına iz bırakan bazı fikir adamları ve aydınlar da burada önem arz eder. Bunlardan bazıları ise; Namık Kemal, Vatan, millet ve hürriyet kavramlarını Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına etkilemiştir. Diğer bir yazar Ziya Gökalp'in ise, "Türkleşmek, İslamlaşmak, Batılılaşmak" anlayışı, Atatürk'ün modernleşme ve ulusal kimlik sentezinde etkili olmuştur. "Bir milletin varlığını ve modernleşmesini sağlayacak olan üç unsur vardır: Türkleşmek, İslamlaşmak ve muasırlaşmak. Bunlar birbirini tamamlayan kültürel, dini ve medeni unsurlardır." (Gökalp, 2002: 18) Diğer bir önemli şahsiyet olan Mehmet Emin Yurdakul'un ise milliyetçi şiir ve fikirleri, ulusal bilinç ve halk dili kavramlarını desteklemiştir.

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

Atatürk, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Batı'daki etnik milliyetçilikleri eleştirerek, Türkiye'ye özgün, çağdaş ve kapsayıcı bir milliyetçilik geliştirmiştir. Bu model, yalnızca etnik kimlik değil, aynı zamanda siyasi birlik ve modern devlet bilinci üzerine kuruludur. Nutuk, sonraki kuşaklar için ulusal kimlik ve devlet anlayışı açısından bir rehberdir. Milliyetçilik ve ulusal birlik, eğitim, kültür ve devlet politikalarında temel referans noktası olmuştur.

Günümüz Türkiye'sinde bu kavramların siyasi ve toplumsal söylemde yer alması, Nutuk'un ideolojik etkisinin devam ettiğini gösterir. Nutuk'ta Türk milliyetçiliği, bağımsızlık ve egemenlik temeli üzerine kurulmuş, kapsayıcı ve katılımcı bir anlayış olarak işlenmiştir. Ulusal birlik, bu milliyetçilik anlayışının tamamlayıcı unsuru olup, hem Kurtuluş Savaşı'nın başarısında hem de Cumhuriyet'in kuruluşunda kritik bir rol oynamıştır. Atatürk'ün düşünsel arka planı ve Nutuk'un kapsamlı ideolojik yapısı, metni yalnızca tarihsel bir belge olmaktan çıkarıp, Cumhuriyet'in ideolojik manifestosu haline getirmiştir.

Nutuk, Kurtuluş Savaşı'nın kronolojisini aktarmanın ötesinde, ulusal birliğin başarıdaki belirleyici rolünü vurgular. Atatürk, işgal yıllarında milletin parçalanmışlığını, farklı cemiyetlerin ve siyasi grupların birbirinden ayrı hareket etmesini örneklerle aktarır. Nutuk, bu dönemdeki iç bölünmeleri ve işbirlikçi davranışları eleştirirken, ulusal birlik ve beraberliğin milli mücadelenin şartı olduğunu ortaya koyar. "Efendiler, milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." (Atatürk, 2019: 13) Atatürk'e göre ulusal birlik, yalnızca askeri bir ihtiyaç değil; aynı zamanda milli irade ve egemenliğin temelidir. 1919-1922 yılları arasında İstanbul hükümeti, işgalcilere karşı teslimiyetçi bir tutum sergilemiştir. Aynı dönemde Anadolu'da farklı amaçlarla faaliyet gösteren cemiyetler ve direniş grupları, zaman zaman bağımsız hareket etmiş, bu da milli mücadelenin koordinasyonunu zorlaştırmıştır.

Atatürk, Nutuk'ta bu durumu eleştirir ve milletin tek çatı altında birleşmesi gerektiğini vurgular. "Milletin azim ve kararı" ifadesi, birlik olmadan bağımsızlığın mümkün olmayacağını gösterir. Milli mücadelenin başarısı, sadece askeri zaferlerle değil, toplumsal ve siyasi birlikle sağlanmıştır. Nutuk'ta milliyetçilik ve ulusal birlik birbirinden ayrı düşünülemez. Milliyetçilik, milletin ortak kimliğini ve iradesini tanımlar. Ulusal birlik, bu kimliğin ve iradenin fiilen uygulanmasını sağlar. Atatürk, milliyetçilik kavramını ulusal birliği destekleyecek bir ideolojik çerçeve olarak sunar. Nutuk'ta birlik ve beraberlik, yalnızca Kurtuluş Savaşı'nda değil, Cumhuriyet'in kuruluşunda da temel bir stratejik ve toplumsal ilkedir. Nutuk'ta ulusal birliği birkaç boyutta görmek mümkündür: Düzenli ordunun kurulması ve yerel direniş güçlerinin koordinasyonu, milli mücadelenin başarısı

için zorunludur.

Ulusal birlik, farklı bölgelerdeki milis güçlerinin tek bir komuta altında birleşmesi anlamına gelir. Ulusal birlik, Anadolu’da farklı yönetim ve temsil yapılarını tek bir milli irade çatısı altında toplamakla mümkün kılınmıştır. Bununla birlikte Meclis-i Mebusan ve TBMM’nin otoritesinin pekiştirilmesi ile merkezi bir yönetim anlayışının sağlanması amaç edinilmiştir. Tüm bunlarla birlikte, farklı etnik ve sosyal grupların Türk milleti çatısı altında eşit yurttaşlık bilinciyle birleştirilmesi ve milliyetçilik anlayışıyla toplumsal dayanışmanın sağlanması milli bir bilinç oluşturulmasında önem arz etmiştir.

Dil, tarih ve kültür birliğinin vurgulanması, ulusal bilincin pekiştirilmesini sağlar. Nutuk’ta Atatürk, ortak kültürel değerlerin ve tarih bilincinin ulusal birliği güçlendirdiğini belirtir. “Nutuk, yalnızca bir tarih anlatısı değildir; Atatürk’ün, milletin bölünmüşlüğü karşısında ulusal birliğin neden yaşamsal bir gereklilik olduğunu anlattığı bir siyasal bildiridir.” (İnalçık, 2007: 54) Atatürk, Nutuk’ta egemenliğin kayıtsız şartsız milletin elinde olduğunu sürekli vurgular. Bu anlayışa göre, ulusal birlik olmadan egemenlik gerçekleştirilemez; aynı şekilde milliyetçilik ilkesi de ulusal birliğe dayandırılır. Nutuk’ta geçen ifadeler, ulusal birliğin demokratik temellere dayalı bir zorunluluk olduğunu gösterir. Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz, ulusal birliğin somut örnekleridir; tüm Anadolu’nun farklı bölgelerindeki direniş güçleri tek komuta altında birleşmiştir. İçteki dağınıklık ve işbirlikçi davranışlar, birlik sağlanmadan bu zaferlerin mümkün olmayacağını göstermiştir.

Nutuk’ta Atatürk, bu dönemi anlatırken ulusal birlik ve dayanışmanın savaşın başarı koşulu olduğunu açıkça belirtir. Ulusal birlik fikri, Cumhuriyet’in kuruluşunun ideolojik temelini oluşturmuştur. Bugün Türkiye’de milliyetçilik ve toplumsal birlik söylemleri, Nutuk’un mirasıyla şekillenmiştir. Nutuk, ulusal birliğin yalnızca bir hedef değil, ulus-devletin ve milli egemenliğin sürdürülebilirliğinin temeli olduğunu gösterir. Nutuk’ta ulusal birlik, Kurtuluş Savaşı’nın başarısı ve Cumhuriyet’in kuruluşu için zorunlu bir koşul olarak ele alınmıştır. Atatürk’ün ulusal birlik anlayışı, askeri, siyasi, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla bütüncül bir yaklaşıma sahiptir. Milliyetçilik ve ulusal birlik, Nutuk’ta birbirini tamamlayan iki temel unsur olarak öne çıkar ve Atatürk’ün ideolojik çerçevesinin merkezini oluşturur.

SONUÇ

Bu çalışma, Mustafa Kemal Atatürk’ün Nutuk adlı eserinde öne çıkan Türk milliyetçiliği ve ulusal birlik fikrini tarihsel, ideolojik ve siyasal bağlamlarıyla ele almayı amaçlamıştır. Nutuk, yalnızca Kurtuluş Savaşı’nın kronolojik bir anlatısı değil, aynı zamanda

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

Cumhuriyet'in kurucu ideolojisinin sistematik biçimde sunulduğu bir manifesto niteliğindedir. Eser, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinde birlik ve kararlılığın, milliyetçilik anlayışıyla nasıl birleştirildiğini göstermesi bakımından eşsiz bir kaynaktır.

Tarihsel bağlamda, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yaşanan parçalanmışlık ve çok uluslu yapı, Türk milliyetçiliğinin doğuşunu zorunlu kılmıştır. Balkanlar ve Arap coğrafyasında yükselen milliyetçi hareketler, Osmanlıcılık ve İslamcılık gibi birleştirici ideolojilerin etkisini azaltmış ve Türk unsurunun kendi kimliği etrafında toparlanmasını gerekli kılmıştır. Atatürk, bu tarihsel koşullardan hareketle, milliyetçiliği yalnızca etnik bir aidiyet olarak değil, ortak tarih, kültür, dil ve devlet bilinci etrafında şekillenen siyasi ve toplumsal bir birlik olarak tanımlamıştır. Nutuk'ta sıkça tekrarlanan "milletin azim ve kararı" vurgusu, bu anlayışın demokratik ve halk temelli niteliğini açıkça ortaya koyar.

Nutuk'ta Türk milliyetçiliği, Kurtuluş Savaşı'nın başarısında temel bir motivasyon ve stratejik dayanak olarak sunulmuştur. Atatürk, milliyetçiliği yalnızca ulusal bağımsızlığın gerekçesi olarak değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma ve ulusal birliğin sağlanması için zorunlu bir ideolojik çerçeve olarak da kullanmıştır. Metinde milliyetçilik; ortak kültürel değerlerin, milli bilincin ve devlet egemenliğinin korunmasını sağlayan bir araç olarak ortaya konmuştur. Bu çerçevede, milliyetçilik ve ulusal birlik kavramları birbirini tamamlamış; milliyetçilik ulusal birliği meşrulaştırırken, ulusal birlik de milliyetçiliğin uygulanabilirliğini garanti altına almıştır.

Nutuk'ta öne çıkan bir diğer önemli tema ise ulusal birlik fikridir. Atatürk, işgal yıllarında milletin parçalanmışlığını, farklı cemiyetlerin çıkar çatışmalarını ve teslimiyetçi tavırları örnekleyerek, ulusal birliğin başarının ön koşulu olduğunu göstermiştir. Ulusal birlik anlayışı, sadece askeri strateji olarak değil, aynı zamanda siyasi, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla bütüncül bir yaklaşım olarak sunulmuştur. Atatürk'e göre, milli mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için milletin topyekûn birliği, merkezi irade etrafında örgütlenmesi ve ortak bilinç etrafında birleşmesi zorunludur.

Bu yaklaşım, Nutuk'ta hem tarihsel örneklerle desteklenmiş hem de Cumhuriyet'in kuruluş felsefesinin temel ilkesi olarak sunulmuştur. Atatürk'ün milliyetçilik ve ulusal birlik anlayışı, aynı zamanda çağdaşlaşma ve modernleşme hedefleriyle iç içe bir nitelik taşır. Nutuk'ta, milletin sadece geçmişe bağlı bir kimlik anlayışıyla değil, modern devlet bilinci ve çağdaş toplum değerleriyle birleşerek yeniden örgütlenmesi gerektiği vurgulanır. Dil, eğitim ve kültür birliği, ulusal birliğin güçlenmesinde ve milliyetçiliğin pekişmesinde önemli araçlar olarak ön plana çıkar. Nutuk, bu yönüyle yalnızca tarihsel bir belge değil,

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

geleceğe yönelik bir rehber ve Cumhuriyet'in ideolojik temellerini açıklayan bir metin olarak değerlendirilebilir.

Makale boyunca yapılan analizler, Nutuk'ta milliyetçilik ve ulusal birlik fikirlerinin birbiriyle organik bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur. Milliyetçilik, milletin kendi iradesine sahip çıkmasının ideolojik çerçevesini oluştururken, ulusal birlik, bu iradenin fiilen hayata geçirilmesini sağlayan pratik bir zorunluluk olarak işlev görmüştür. Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanması, bu iki unsurun birleşik bir şekilde uygulanmasının somut bir kanıtıdır. Sakarya Meydan Muharebesi, Büyük Taarruz ve Lozan Antlaşması süreçlerinde ulusal birlik ve milliyetçi bilinç, başarıyı mümkün kılmıştır.

Bu çalışma, Nutuk'ta öne çıkan Türk milliyetçiliği ve ulusal birlik fikrini, tarihsel, ideolojik ve siyasal boyutlarıyla analiz etmiştir. Nutuk, yalnızca Kurtuluş Savaşı'nın kronolojisini aktaran bir eser değil; aynı zamanda Atatürk'ün milli mücadele ve Cumhuriyet vizyonunu somutlaştırdığı, kurucu ideolojinin belgelendiği bir manifesto olarak ön plana çıkmıştır. Tarihsel olarak, Osmanlı Devleti'nin son döneminde yaşanan parçalanmışlık, çok uluslu yapının getirdiği yönetim sorunları ve çeşitli etnik grupların bağımsızlık talepleri, Türk milliyetçiliğinin doğuşunu zorunlu kılmıştır.

Balkanlar, Ortadoğu ve Doğu Anadolu'da yükselen milliyetçi hareketler, Osmanlıcılık ve İslamcılık gibi birleştirici ideolojilerin etkinliğini sınırlamış, Türk unsurunun kendi kimliği etrafında örgütlenmesini kaçınılmaz hâle getirmiştir. Atatürk, Nutuk'ta bu tarihsel gerçekleri detaylı bir şekilde aktarırken, Türk milliyetçiliğini siyasi ve kültürel bir temel olarak ortaya koymuştur. Nutuk'ta milliyetçilik, yalnızca etnik bir kimlik sorunu olarak değil, milletin bağımsızlık ve egemenlik mücadelesinde temel bir strateji olarak sunulmuştur.

Atatürk, milliyetçiliği, milletin kendi iradesine sahip çıkması ve milli egemenliğin korunması ile doğrudan ilişkilendirmiştir. Nutuk'ta geçen "milletin azim ve kararı" vurgusu, bu anlayışın demokratik ve halk temelli niteliğini ortaya koyarken, aynı zamanda milliyetçiliğin birleştirici ve kapsayıcı rolünü de gözler önüne sermiştir. Atatürk'ün milliyetçiliği, dar ırkçı veya etnik temelli milliyetçilik anlayışlarını reddeder; bunun yerine ortak tarih, kültür, dil ve devlet bilinci etrafında şekillenen, toplumsal bir bütünleşmeyi sağlayan bir milliyetçilik modeli sunar.

Ulusal birlik fikri ise Nutuk'un bir diğer temel eksenidir. Atatürk, işgal yıllarında milletin parçalanmışlığını, farklı cemiyetlerin ve siyasi grupların bağımsız hareket etmesini örneklerle göstererek, ulusal birliğin bağımsızlık ve Kurtuluş Savaşı'nın ön koşulu

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

olduğunu ortaya koyar. Bu bağlamda ulusal birlik, yalnızca askeri bir strateji değil, siyasi, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla bütüncül bir yaklaşım olarak ele alınır. Atatürk'e göre, milletin topyekûn birliği ve merkezi irade etrafında örgütlenmesi olmadan bağımsızlık mümkün olamaz. Nutuk'ta bu vurgular, ulusal birliğin zorunluluk ve stratejik önemini açık bir şekilde gösterir.

Nutuk'ta, milliyetçilik ve ulusal birlik birbirini tamamlayan kavramlardır. Milliyetçilik, ulusal birliğin ideolojik ve kültürel temellerini sağlar; ulusal birlik ise milliyetçiliğin pratiğe dönüşmesini garanti altına alır. Bu ilişkisel yapı, Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşmasında kritik rol oynamıştır. Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz gibi savaş süreçlerinde, farklı bölgelerdeki direniş gruplarının tek bir komuta altında birleşmesi, hem milliyetçiliğin hem de ulusal birliğin somut örnekleridir. Nutuk, bu olayları aktarırken ulusal birliği hem savaşın stratejik bir koşulu hem de milliyetçi bilinçle güçlendirilen toplumsal bir gereklilik olarak sunar.

Atatürk'ün milliyetçilik ve ulusal birlik anlayışı, çağdaşlaşma ve modernleşme hedefleriyle de sıkı bir şekilde ilişkilidir. Nutuk'ta milletin yalnızca geçmişe bağlı bir kimlik anlayışıyla değil, modern devlet bilinci ve çağdaş toplumsal değerlerle yeniden örgütlenmesi gerektiği vurgulanır. Dil, eğitim ve kültür birliği, ulusal bilincin pekişmesini sağlarken, aynı zamanda milliyetçiliğin ve ulusal birliğin sürdürülebilirliğini garanti eder. Nutuk, bu bağlamda geçmişin muhasebesi, çağdaş devletin temeli ve geleceğe dönük bir rehber niteliği taşır. Günümüzde Nutuk, Türk milliyetçiliği ve ulusal birlik anlayışının ideolojik ve kültürel mirasını temsil eder. Cumhuriyet'in kuruluş felsefesi, eğitim ve devlet politikaları üzerinde etkili olmuş; ulusal kimlik ve toplumsal dayanışmanın pekişmesinde rehber bir kaynak olmuştur. Nutuk, milliyetçilik ve ulusal birliği salt tarihsel bir bağlamda ele almakla kalmaz; aynı zamanda bugün ve gelecek için de bir yol gösterici işlevi görür. Sonuç olarak, Nutuk'ta Türk milliyetçiliği ve ulusal birlik anlayışı, Atatürk'ün liderlik vizyonu, stratejik akli ve ideolojik öngörüsü çerçevesinde ortaya konmuştur. Milliyetçilik, milletin egemenliğini ve bağımsızlığını savunurken, ulusal birlik, bu iradenin ve bilincin hayata geçirilmesini sağlayan bir gereklilik olarak öne çıkar. Nutuk, hem Kurtuluş Savaşı'nın başarı koşullarını hem de Cumhuriyet'in kuruluş ideolojisini açıklayan kapsamlı bir metin olarak, tarihsel bir belge, ideolojik bir rehber ve kültürel bir miras niteliği taşır.

KAYNAKÇA

Akçura, Yusuf (2020), *Üç Tarz-ı Siyaset*, Ötüken Neşriyat. Ankara.

Aktaş, Şerif (1989), *Atatürk'ün Nutuk'unda Üslup ve İfade Gücü*, Atatürk Kültür, Dil ve

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, İstanbul.

Atatürk, Mustafa Kemal (2018), **Nutuk**, Karbon Kitaplar, İstanbul.

Atay, Falih Rıfkı (2025), **Çankaya**, Pozitif Yayınları, İstanbul.

Atay, Falih Rıfkı (2023), **Atatürk'ün Bana Anlattıkları**, Pozitif Yayınları, İstanbul.

Aydemir, Şevket Süreyya (2020), **Tek Adam**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Bayur, Yusuf Hikmet (1991), *Türk İnkılâbı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, İstanbul, Cilt 2.

Enginün, İnci (2006), **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Ertan, Temuçin Faik (1999), Atatürk ve Millî Egemenlik Fikri, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 15(44).

Güntekin, Reşat Nuri (2014), **Anıtkabir ve Nutuk Üzerine Yazılar**, S. 54

Gökalp, Ziya (2002), **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Güngör, Erol (2010), **Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik**, Ötüken Neşriyat. Ankara.

İnalcık, Halil (2007), **Atatürk ve Demokratik Türkiye**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. Ankara.

İnalcık, Halil (2022), **Millî Mücadele Tarihi**, Kronik Kitap, İstanbul.

İnan, Afet (2019), **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Kantar, Gökmen (2019), Milliyetçilik Anlayışının; Atatürk Dönemi Türk Yönetim Sistemine Yansımaları, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 8(3).

Kaplan, Mehmet (2016), **Kültür ve Dil**. Dergâh Yayınları, İstanbul.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri (1991), **Atatürk: İnkılapların ve İnkılapçının Tarihi**, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul,

Mango, Andrew (2019), **Atatürk / Modern Türkiye'nin Kurucusu**, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Ortaylı, İlber (2018), **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**, Kronik Yayın, İstanbul.

Parla, Taha (1991), **Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmî Kaynakları: Kemalist Tek Parti**

Muhammet Ali ÇAĞLAYAN

İdeolojisi ve CHP'nin Altı Oku, İletişim Yayınları, İstanbul.

Türkeş, Mustafa (1999), **Kadro Hareketi: Ulusçu Sol Bir Akım**, İmge Kitabevi, İstanbul.

Uzun, Hakan (2005), Atatürk'ün Nutuk'unun İçerik Analizi, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Sayı 2.

Ülken, Hilmi Ziya (2019), **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. Ankara.

Yurdakul, Mehmet Emin (2023), **Ey Türk Uyan**, Ötüken Neşriyat. Ankara.